

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

מתוך

כרך כח, תשל"ז

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

פעולת המינוח של האקדמיה במספרים

אחד התפקידים החשובים של האקדמיה ללשון העברית — וועד הלשון העברית לפניה — הוא קביעת מונחים עבריים בכל תחומי החיים והמדע. מאז החל ועד הלשון בעבודת המינוח ב־1912, נתפרסמו 61,887 מונחים בויכרונות ועד הלשון, ב"לשוננו", בויכרונות האקדמיה ובמילונים מקצועיים מיוחדים. גם אם מונחים מסוימים חוזרים בכמה רשימות, אין לשער, שפפילות זו עולה על 10% מסך־הכול. פירוש הדבר,

שנעד הלשון והאקדמיה אישרו במשך 65 שנות פעילותם כ-55,000 מונחים.

ננסה לסגן פעילות זו מנקודות ראות אחדות.

א. על פי צורת הפרסום

עד 1977 יצאו לאור 49 מילונים מקצועיים. 91 רשימות מונחים אחרות וקצת מונחים בודדים, והפול מחלק פלהלן:

20 מילוני ועד הלשון	16,570 מונחים
29 מילוני האקדמיה	" 28,654
93 רשימות מונחים אחרות	" 17,025
מונחים בודדים	" 43
סה"כ	62,392 מונחים

ב. על פי נושאים כלליים

מדעי הטבע הדומם [מתמטיקה, סטטיסטיקה, כימיה, פיסיקה (מכניקה, חשמל, אופטיקה)],
הידרולוגיה, גיאוגרפיה, מטאורולוגיה,
אסטרונמיה, גלים וזרמים בים]

6,907 מונחים

מדעי החיים (בעלי-חיים, צמחים, מיקרוביולוגיה,

" 12,258

רפואה)

האדם וצרכיו (משפחה, מטבח, עלי-בית, הלבוש,

" 3,675

תרבות הגוף)

מדעי החברה (חינוך, פסיכולוגיה, מנהל, משרד,

ביטוח, כלכלה, משפט, חקר עבודה, ארכיאולוגיה,

" 8,322

ארכיאולוגיה, ספרנות)

" 505

דקדוק (תורת הצורות, תחפיר, תורת ההיגוי)

1. אושר במליאת האקדמיה לא מעבר. 2. נדפס והולך.

"	2,224	אמנות (מוסיקה, תיאטרון, ספרות)
		מלאכות (גידול דבורים, גידול צאן, המשק החקלאי,
		אריגה, צבעים, אפייה, כפאות, גרפיקה, דפוס,
"	9,434	סרטוט, צילום, ימאות, נגרות, מסגרות ונפחות, רתכות)
		טכנולוגיה (טכניקה, מכונות, טלפונאות, חשמל
		וטלגרף, הידרוליקה, חורת המדידה, פיוב, חורת
		הקרקע, סכרים, חוזק חומרים, פטון, קשר
		ואלקטרוניקה ¹ , רציקה, משאבות, ריצוף וחיפוי
		קירות ותקרות, מכונאות, ניקיון, ארכיטקטורה)
"	19,067	
	62,392	סה"כ מונחים

בחוברת "מונחים עבריים למקצועותיהם" (תש"ל) ניתנת רשימה מפורטת של המילונים ורשימות המונחים בציון הפרקים, הפרק, השנה, העמודים ומספר המונחים. מתברר, שדוקא בתחומים, שהציבור הרחב נזקק להם ביותר (האדם וצרכיו ואמנות), יש מחסור רב. הרשימות, שישנן בתחומים אלו (משפחה, מטבח, פלי-בית, הלפשה); הן קצרות ויצאו לפני יותר מ-40 שנה.

ג. על פי שפת התרגום

רוב המילונים והרשימות מלווים תרגום באנגלית, צרפתית וגרמנית. בקצת רשימות ניתן תרגום רק לשפה אחת: גרמנית (צבעים), לטינית (אנטומיה), ובקצתן יש שפה נוספת: רוסית (חשמל טלפון וטלגרף, עבודות עץ), רוסית ולטינית (צמחים). לאחרונה גוברת הנטייה לתת רק תרגום באנגלית (קשר

3. המילון כולל את מרבית המונחים שבמילונים לטלפונאות ולחשמל וטלגרף

ואלקטרוניקה, חקר עבודה), ולפעמים המונחים באים בלתי הגדרות או הסברים (חקר עבודה, והמילון למתמטיקה, הנמצא בהכנה). הועדה המרפזית למונחי הטכנולוגיה והטכניון הוציאו לאור מילונים עבריים-רוסיים⁴, המחפסים על מילוני האקדמיה (פיסיקה — מכניקה, חזק חומרים, סרטוט, ועוד אחדים בהכנה).

הועדה המרפזית למונחי הטכנולוגיה האקדמיה פוננה, בשיתוף עם הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל, את הועדה המרפזית למונחי הטכנולוגיה, שתפקידה העיקרי להכין את מילוני האקדמיה בתחומים הנלמדים בטכניון, בייחוד בטכנולוגיה. פועדה משתתפים, מלבד נציגי האקדמיה והטכניון, גם נציגי צה"ל, מכון התקנים הישראלי, אגודת האינג'ינרים והארכיטקטים בישראל והסתדרות המהנדסים. מושב הועדה בטכניון בחיפה. מאז פינונה ב-1942 ועד 1977 הכינה הועדה:

21,598 מונחים	26 מילונים מקצועיים
" 1,339	16 רשימות אחרות
22,937 מונחים	סה"כ

מספר זה הוא כ-50% מכלל המונחים, שאישרה האקדמיה במשך תקופה זו של 35 שנים. רוב המונחים הם מתחומי הטכנולוגיה, מדעי הטבע הדומם ומקצתם במדעי החברה.

4. המילונים נמכרים ב"מכלול", קואופרטיב הסטודנטים בטכניון בחיפה.

מסקנות

על האקדמיה להקדיש פעתיד הקרוב יותר תשומת לב לתחומים, הנדרשים לרוב הציבור, כגון: ניקיון ורחצה, שחייה בים ובבריכה; תחבורה ציבורית, משטרה, עיתון, קולנוע; מיקח וממכר, ציור, פיסול, ריקוד; קופת-חולים, רופא שיניים, קוסמטיקה; ממשלה, פוליטיקה, מוסדות הציבור.

כדי לאפשר דיון בנושאים רבים בזמן קצר, רצוי להכין בכל תחום בין 50 ל-100 אבות-מונחים, וחשוב לקבוע לא רק שמות-עצם, שמות-תואר ופעלים, כי אם גם פיטויים וצירופי לשון נפוצים בכל תחום ותחום.